

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра нової та новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор науково-педагогічної
та адміністративної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 16.10.2019 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

«Методика викладання суспільствознавчих дисциплін»

підготовки бакалаврів

спеціальність: 014 «Середня освіта (Історія)»

освітньо-професійна програма: «Середня освіта. Історія, правознавство»

Програма навчальної дисципліни «Методика викладання суспільствознавчих дисциплін» для підготовки бакалавра, галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальностей 014 «Середня освіта (Історія)», за освітньо-професійною програмою «Середня освіта, історія, правознавство».

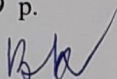
Розробник: Кінд-Войтюк Наталія Василівна, доцент кафедри нової та новітньої історії України, кандидат історичних наук, доцент

Рецензент: Шабала Ярослав Миколайович, завідувач кафедри археології, давньої та середньовічної історії України, доктор історичних наук, професор

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри нової та новітньої історії України

протокол №1 від 27.08 2019 р.

Завідувач кафедри

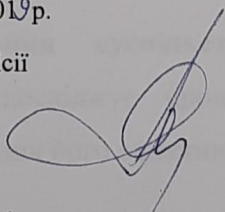
проф. Баран В.К.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол №1 від 9.10 2019р.

Голова науково-методичної комісії

факультету

проф. Шваб А. Г.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Шифр і назва галузі знань: галузі знань 01 «Освіта Педагогіка» 014 «Середня освіта (Історія)»	вибіркова
		Рік навчання: 3
		Семестр: 6-ий
		Лекції: 22 год.
		Практичні: 22 год.
		Самостійна робота: 68 год.
Кількість годин/кредитів 120/4	Освітньо-професійна програма - «Середня освіта. Історія, правознавство» Освітній ступінь - бакалавр	Консультації: 8 год.
ІНДЗ: с		Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Методика викладання суспільствознавчих наук - це галузь педагогічної науки, що досліджує процес навчання суспільствознавчих дисциплін з метою підвищення його ефективності та якості.

Вона покликана удосконалювати процес навчання, його організацію, виявляти основні фактори, а також розглядати питання: навіщо вчити? чому вчити? як вчити?

Предметом методики є педагогічний процес навчання, викладання вчителем і вивчення учнями суспільних дисциплін. Об'єктом вивчення є зміст, організація, форми і методи навчання.

Основними факторами навчання є цілі, що визначаються державою і суспільством: зміст і структура суспільствознавчої освіти, закріплені в стандартах, програмах, підручниках; науково-методична організація процесу навчання (форми, методи, прийоми, засоби викладання та вивчення); пізнавальні можливості учнів; результати навчання.

Основними факторами навчання є цілі, що визначаються державою і суспільством: зміст і структура суспільствознавчої освіти, закріплені в стандартах, програмах, підручниках; науково-методична організація процесу навчання (форми, методи, прийоми, засоби викладання та вивчення); пізнавальні можливості учнів; результати навчання.

До *завдань* методики викладання суспільствознавства відносяться:

- Конкретизація цілей предмета за класами, темам, урокам;
- Відбір змісту у відповідності з цілями і пізнавальними можливостями учнів;
- Вибір і використання найбільш ефективних методів, прийомів і засобів навчання;
- Моделювання оптимальних способів і форм організації навчального процесу з урахуванням змісту і пізнавальних можливостей учнів;
- Розробка критеріїв оцінки результатів у навчанні;
- Програмування і пред'явлення результатів навчання;
- Встановлення міжпредметних і внутрікурсних зв'язків для реалізації цілей суспільствознавства та попередження дублювання освітнього змісту;
- Орієнтація на забезпечення самовизначення особистості;
- Створення умов для її самореалізації.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- мета, завдання, зміст навчальної дисципліни; зв'язки методики з іншими навчальними дисциплінами;
- методики реалізації освітньої галузі «Суспільствознавство» в середній школі;
- понятійний апарат навчальної дисципліни;
- процес мотивації і активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів з предмета «Я у світі»;
- історія розвитку та методологія методики як науки;
- основні закономірності методики навчання;
- чинні шкільні програми, підручники, методична література з історії та суспільствознавчих дисциплін;
- процес формування суспільствознавчих знань;
- готувати і проводити уроки різних типів;
- складати план-конспект уроку;
- використовувати різні засоби навчання;
- здійснювати перевірку знань та вмінь учнів;
- оцінювати навчальні досягнення учнів;
- психолого-педагогічні, дидактико-методичні засади;
- педагогічні технології та основні концепції їх впровадження;
- методи і прийоми формування загальної наукової цілісної картини світу у молодших школярів, засвоєння норм і правил моралі;

- провідні світоглядні ідеї, положення, що складають основу системи світорозуміння, визначають ставлення людини до природи, суспільства, самої себе;
- основні пам'ятки, заклади, діячів культури та мистецтва.

Уміти:

- будувати урок як цілісну, складну, динамічну систему, основними складовими якої є організаційний дидактичний, психологічний, методичний, виховний та санітарно-гігієнічний аспект;
- організовувати професійну діяльність на уроці, яка передбачає: постановку доцільної та раціональної мети і завдань навчання; мотивацію спільної діяльності вчителя і учня, планування, діагностування, прогнозування, стимулювання навчання дитини;
- використовувати правила бережливого ставлення до природи, що обумовлюють первинну соціалізацію молодшого школяра;
- формувати потреби до пізнання світу та людини в ньому як соціальної та біологічної істоти;
- моделювати навчальну діяльність спрямовану на гуманістичне виховання особистості та розвиток загальнолюдських цінностей, залучення учнів до досягнень рідної культури;
- створювати умови для розвитку дбайливого, відповідального ставлення до природи;
- використовувати ігрові ситуації з метою вивчення проблем вчинків і наслідків поведінки учнів;
- визначити мету та завдання навчальної дисципліни;
- визначати актуальні проблеми даної методики;
- узагальнювати, систематизувати, інтегрувати знання різних навчальних дисциплін та використовувати їх у професійній діяльності;
- професійно формувати понятійний апарат освітньої галузі та вміло його використовувати;
- ефективно використовувати освітні технології, педагогічні методи та прийоми, засоби навчання в процесі формування суспільствознавчих понять

і уявлень, виховання та розвитку школяра;

- формувати в учнів соціальну та громадянську компетентності.

1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на: аудиторні та позааудиторні заняття (денна форма)				
		Лекції ї	Семінари	Сам. роб.	Консуль тації	Усього
Змістовий модуль I						
Особливості викладання «Методики викладання суспільствознавчих дисциплін»						
1.	Предмет, мета та завдання курсу «Методики викладання суспільствознавчих дисциплін».	2	2	6		10
2.	Методологічні основи курсу «Методики викладання суспільствознавчих дисциплін».	2	2	4	1	10
3.	Зміст курсу «Методики викладання суспільствознавчих дисциплін».	2	2	6		10
4.	Предмет, мета та завдання курсу «Методика викладання освітньої галузі «Суспільствознавство».	2	2	6	1	11
5.	Методологічні основи курсу «Методика викладання освітньої галузі «Суспільствознавство», зв'язок з іншими науками.	2	2	6	1	11
6.	Виховання учнів в процесі навчання суспільствознавчих дисциплін	2	2	4	1	11
Разом за змістовим модулем 1		12	12	32	4	60
Змістовий модуль II						
Людина як особистість. Людина серед людей. Культура						
7.	Методика встановлення міжкурсових та предметних зв'язків	2	2	6	1	11
8.	Засоби і методи навчання	2	2	6		10
9.	Людина як складно організована моральна і самооцінна істота.	2	2	6		11

	Неповторність кожної людини.					
10.	Взаємодія людей у родині, колективі, суспільстві. Моральні цінності українського народу.	2	2	6		10
11.	Усвідомлення довкілля і себе у ньому. Елементи культурно-історичного середовища.	2	2	6	1	11
12	Формування суспільствознавчих понять в учнів	2	2	4		8
Разом за змістовим модулем 2		12	12	34	2	60
Усього годин:		24	24	66	6	120

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Трансформація суспільствознавчої освіти в Україні в роки незалежності: нові цілі, підходи та принципи навчання історії.
2. Розробка і використання нових технологій навчання суспільствознавства.
3. Методика організації самостійної роботи учнів з різними джерелами інформації при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
4. Методика викладання вразливих та суперечливих питань в курсі суспільствознавчих дисциплін.
5. Методика формування в учнів поваги до загальнолюдських цінностей.
6. Методика формування історичних знань в курсі суспільствознавчих дисциплін.
7. Переваги і труднощі проблемного викладання суспільствознавчих дисциплін.
8. Форми і методи контролю знань з історії та суспільствознавства.
9. Методика використання дидактичного матеріалу на уроках суспільствознавчих дисциплін.
10. Методика формування історичних понять на уроках суспільствознавчих дисциплін.
11. Методичне використання традиційної наочності на уроках суспільствознавчих дисциплін.

12. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках суспільствознавчих дисциплін.
13. План-конспект уроку та основні вимоги до нього.
14. Робота з підручником на уроках суспільствознавства.
15. Професійна підготовка вчителя суспільствознавчих дисциплін як педагогічна проблем.

1. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Мета ІНДЗ: узагальнення знань студентів, отриманих при курсу "Методика викладання суспільствознавчих дисциплін". Розвиток умінь досліджувати та аналізувати навчальний матеріал з дисципліни; уміння в короткій, доступній, письмовій формі викладати його.

Зміст ІНДЗ: написання реферату (10-15 сторінок)

Орієнтовна структура ІНДЗ:

Титульна сторінка (назва університету, назва інституту, кафедра, тема реферату, ким виконаний реферат, прізвище викладача, рік виконання реферату).

План (вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел) з позначкою сторінок.

Викладення змісту плану.

Список використаних джерел.

Система оцінювання ІНДЗ:

ІНДЗ подається викладачеві, який проводить заняття з даної дисципліни. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання у формі усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хвилин).

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Методика викладання суспільствознавчих дисциплін». Оцінка за ІНДЗ – 10 балів.

ТЕМИ ІНДЗ.

1. Предмет і завдання суспільствознавчих дисциплін.
2. Особливості тематичного та поурочного планування курсів.
3. Методика формування філософських понять, навести приклади.
4. Навчально-методичне забезпечення курсів суспільствознавчих дисциплін.
5. Форми навчальних занять у вивченні курсів суспільствознавчих дисциплін.
6. Методика формування економічних понять, навести приклади.
7. Навчальна, розвивальна, виховна мета суспільствознавчих дисциплін.
8. Формування ціннісних орієнтацій при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
9. Методика формування соціологічних понять, навести приклади.
10. Використання ділових ігор при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
11. Комплексна методика оцінювання знань з суспільствознавчих дисциплін.
12. Методика формування політологічних понять.
13. Використання методу дискусії на уроках суспільствознавчих дисциплін.
14. Методика опрацювання «Учнівських проектів».
15. Робота з документами на уроках суспільствознавчих дисциплін.
16. Організація позакласної роботи з суспільствознавчих дисциплін.
17. Виховний потенціал курсу суспільствознавчих дисциплін.
18. Формування світогляду як методична проблема.
19. Особливості, типи і види уроків у курсі суспільствознавчі дисципліни.
20. Підготовка вчителя до уроку суспільствознавства.
21. Вивчення соціологічних проблем у курсі суспільствознавчих дисциплін.
22. Методика роботи з підручником при вивченні курсу суспільствознавчих дисциплін.
23. Поняття, вміння, навички при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
24. Структура програм суспільствознавчих дисциплін.
25. Систематичне анкетування як засіб визначення ціннісних орієнтацій учнів.
26. Дидактичні вимоги до логіко-наочного прийому.
27. Реалізація міжпредметних зв'язків при вивченні курсу суспільствознавчі дисципліни.
28. Формування суспільно значущих компетенцій учнів на уроках курсу суспільствознавчі дисципліни.
29. Проблемне викладання у курсах суспільствознавчих дисциплін.
30. Особливості вивчення інтегрованого курсу.
31. Особливості тематичного та поурочного планування при вивченні курсу суспільствознавчі дисципліни.
32. Міжпредметні та міжкурсів зв'язки при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
33. Філософська освіта учнів у сучасній школі.

34. Головні методичні засади створення та викладання суспільствознавчих дисциплін.
35. Вимоги до уроку суспільствознавства.
36. Дидактичні засоби вивчення курсу суспільствознавчі дисципліни.
37. Аналіз уроку суспільствознавства.
38. Значення проблемних запитань і логічних завдань для активізації пізнавальної діяльності учнів.
39. Результати вивчення суспільствознавства, способи їх діагностики та оцінювання.
40. Методика проведення ділових і операційно-рольових ігор.
41. Організація позакласної роботи при вивченні курсу.
42. Характеристика підручників з суспільствознавчих дисциплін.
43. Методика проведення диспутів і дискусій.
44. Форми організації самостійної роботи учнів при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
45. Методика вивчення універсальних законів суспільного розвитку

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
- модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (макс - 40 балів)			Модульний контроль (макс - 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифм. + 3 бали за активність	12 балів як середнє арифм.+ 3 бали за активність	10	30	30	100

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну навчальну діяльність протягом семестру:

- 2 бали додаються, якщо на 50% практичних чи семінарських занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;

- 1 бали додаються, якщо на 25 % практичних чи семінарських занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні

		труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно- лієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє

		аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до

		неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах
--	--	---

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Добре	
75 - 81		
67 -74	Задовільно	
60 - 66		
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Рекомендована література

Базова література

1. Активные методы обучения и деловые игры. – М.,1981.
2. Арцишевська М. Р. Громадянська освіта у контексті шкільного суспільствознавства / М.Р. Арцишевська // Педагогічний пошук. – 2001.– №2(30).– С.12 – 14.
3. Арцишевська М. Р. Цілі суспільствознавчої шкільної освіти / М.Р.

Арцишевська // Соціальні студії. – 2000. – №1. – С.49 – 52.

4. Бакка Т.В., Ладиченко Т.В., Желіба О.В. «Людина і світ. 11 клас: Методика викладання навчального курсу. Книга для вчителя». – К.: «Знання України», 2004. – 201 с.

5. Бакка Т.В. Викладання суспільствознавства в сучасній школі як педагогічна проблема // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова: Зб. наук. пр. – Серія № 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи:– К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Випуск 4. – С. 13-18.

6. Бакка Т.В. Шкільне суспільство: традиції та методичні новації // Історія в школах України. – № 5. – 2007. – С. 13-17.

7. Бакка Т., Ладиченко Т. Як пізнати себе ? Методика викладання нового інтегрованого курсу «Людина і світ»// Історія в школах України. – № 6. – 2004. – С. 9 – 12.

8. Бакка Т.В., Ладиченко Т.В. «Суспільствознавча освіта в школі» // Історія в школах України. – № 4. – 2003. – С.21–23.

9. Бакка Т.В. Методика формування практичних умінь майбутніх вчителів суспільствознавства в процесі реалізації підходів до запровадження громадянської освіти // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова / Укл. П.В. Дмитренко, О.Л. Макаренко. – К.: Видво НПУ, 2001. – Випуск 40. – С. 36–37.

10. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі / К. О. Баханов. – Запоріжжя, 2000.

11. Бахмутова Л. С. Методика преподавания обществознания: Учеб. пособие для студ. пед. высш. учеб. заведений: В 2-х ч. / Л.С. Бахмутова. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001.

12. Бахмутова Л.С. Методическая подготовка будущего учителя / Л.С. Бахмутова // Обществознание в школе. – 1998. – №4. – С.51 – 56.

13. Берднікова С. Створення умов для реалізації системи громадянської освіти та громадянського виховання особистості / С. Берднікова // Історія та правознавство. – 2005. – №16 – 18. – С.21 – 23.

14. Богданець-Білоskalенко Н. Істина як ціннісний орієнтир у формуванні особистості учня (на матеріалі читанок початку ХХ ст.) / Н. Богданець-Білоskalенко // Педагогічна освіта: теорія і практика: Психологія. Педагогіка: зб. наук. пр. Київського міського педагогічного університету ім. Б. Д. Грінченка . – К., 2004. – №2. – С. 112 – 125.
15. Боголюбов Л. Н. О формах учебных занятий по обществоведению / Л. Н. Боголюбов // Преподавание истории в школе. – 1985. – №6. – С.42 – 48.
16. Боголюбов Л. Н. Урок в обществоведческом курсе / Л. Н. Боголюбов // Обществознание в школе. – 1998. – №1. – С.11 – 16; №2. – С.27 – 31.
17. Боголюбов Л. Н. Работа с документами в процессе обществоведческого образования / Л. Н. Боголюбов // Преподавание истории и обществоведения в школе. – 1998. – №4. – С.34-44.
18. Букин В.Р., Малышевский А.Ф. Школьникам о философии: Кн. для уч-ся старших клас сов / В. Р. Букин, А. Ф. Малышевский. – М.: Просвещение, 1992. – 159 с.
19. Воловик В.И. Введение в философию: Учебное пособие./ В.И. Воловик – Запорожье: Просвіта, 2002. – 176 с.
20. Всеукраїнська акція суспільних проєктів «Громадянин» // Історія та правознавство. – 2005. – № 9. – С.20.
21. Громадянська освіта: основи демократії. 11(12) клас: навчальний посібник / Т. В. Бакка, Т. В. Ладиченко, Л. В. Марголіна та ін. (Дубровський В. Ф., Желіба О. В., Клепко С. Ф., Мелешенко Т. В.). – Харків: Основа, 2009. – 207 с.
22. Гудкова І. Суспільні науки в навчально-виховному процесі / І. Гудкова // Освіта: технікуми, коледжі. – 2004. – №1. – С. 48.
23. Деловые игры в учебном процессе. – М., 1985. 24. Зонов В.А., Халин С.В. Задания по реконструкции социальных типов / В.А. Зонов, С.В. Халин // Преподавание истории в школе. – 2001. – №10. – С.37 –39.
25. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 11.

26. Дружкова А.В. Методика преподавания обществоведения в школе / А.В. Дружкова. – М., 1985.
27. Желіба О. В. Толерантність: соціальний, економічний, культурний вимір: навч.-метод. посіб. / О. В. Желіба. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 44 с.
28. Желіба О. В. Людина і світ: навч.-метод. посіб. для підготовки уроків курсу «Людина і світ» / О. В. Желіба. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – 199 с.
29. Козлова М.Н. Психологические аспекты обществоведческого образования / М.Н. Козлова // Обществознание в школе. – 1997. – №5. – С.17 – 25.
30. Клокова Г.В. Методические условия формирования понятий / Г.В. Клокова // Преподавание истории в школе. – 1984. – №3.
31. Кольчугин С.Е. Обществознание как проект / С.Е. Кольчугин // Преподавание истории в школе. – 2004. – №7. – С.42 – 49; 2004. – №8. – С.62 – 66; 2004. – №9. – С.38 – 42; 2004. – №10. – С.46 – 55; 2005. – №1. – С.33 – 38; 2005. – №2. – С.58 – 65; 2005. – №1. – С.33 – 38; 2005. – №3. – С.47 – 54; 2005. – №4. – С.45 – 50.
32. Короткова М. В. Методика проведения игр и дискуссий на уроках истории / М.В. Короткова. – М.: ВЛАДАС-ПРЕСС, 2001. – 256 с.
33. Кузьмин В.А. Политологический блок уроков в обществоведческом курсе / В. А. Кузьмин // Преподавание истории в школе. – 1997. – №1.
34. Куприянова Е. В. Изучение основ философии в старших классах / Е. В. Куприянова // Обществоведение в школе. – 1998. – №2. – С.54 – 55.
35. Ладиченко Т. В., Бакка Т. В., Желіба О. В. Суспільствознавство. Методичний посібник для вчителів. – К.: Аконті, 2005. – 160 с.
36. Лысенко Е Г. Тесты, логические схемы и таблицы к курсу «Человек и общество» / Лысенко Е Г. // Обществознание в школе. – 1997. – №5. – С.51 – 57.
37. Малышевский А.Ф. Мир человека. Пособие для учителя / А.Ф. Малышевский. – М.: Интерфакс, 1995. – 192 с.
38. Методика викладання навчального курсу «Людина і світ»: 11 кл.: Книга для вчителя / Ладиченко Т. В., Бакка Т. В., Желіба О. В.; За заг. ред. Л. В. Губерського. – К.: Знання України, 2004. – 196 с.

39. Методика обучения обществоведению. Под. ред. А. Д. Боборыкина. – М.: Просвещение, 1981.–175с.
40. Методика преподавания философии: проблемы перестройки. Метод. пособие / Под. ред. Г.Ф. Платонова. – М.: Высшая школа, 1991. – 400 с.
41. Мильман А.М. Уроки по формированию экономических понятий / А.М. Мильман // Преподавание истории в школе.– 2001.– №3. – С.55 – 60.
42. Мильман А.М. Формирование экономических понятий как условие социализации личности / А.М. Мильман // Преподавание истории в школе. – 2001. – №1. – С.55 – 59.
43. Морозова С.А. Социологические методы и изучение обществознания / С. А. Морозова / Преподавание истории в школе .– 1995. – №1. – С.20 – 22.
44. Морозова С.А. Из истории мировоззрения: модели уроков курса «Человек и общество»// Преподавание истории в школе. – 1995. – №4, №5.
45. Новиков И. А., Ищенко В. М. Первоисточники на уроках обществознания / И.А. Новиков, В.М. Ищенко // Преподавание истории в школе. – 1999. – №5.– С.74 –80.
46. Програма інтегрованого курсу «Основи філософії»: (Для 10-11 класів суспільно-гуманітарного профілю) // Історія в школах України. – 2004. – №6. – С. 13-15.
47. Прокопенко И. Ф. Экономическое образование школьников. – Харьков, 1995.
48. Рубалова Л.М. Экономическая мысль и экономическая история в школьном образовании/ Л. М. Рубалова // Преподавание истории в школе.– 2001. – №9. – С.46 – 58.
49. Рубин А. А., Юрченко З. В. Внеурочная работа по общественным предметам // А. А. Рубин, З.В. Юрченко / Преподавание истории в школе. – 1991. – №5. – С.102 –107.
50. Савицкая Е.В. Уроки экономики в школе / Е.В. Савицкая // Обществознание в школе. –1997. – №5. – С.28 – 35; №6. – С.25 – 30.
51. Скиба В. Суспільствознавчі дисципліни: концепція викладання / В. Скиба //

Рідна школа.–1997.– №9.– С.41– 47.

52. Старсва А.М. Методика навчання суспільствознавства: навчально-методичний посібник /А.М. Старсва. – Миколаїв : Ліон, 2013. – 484 с.

53. Теремов А.В. Изучение историко-научных, историко-культурологических, и проблемно-ориентированных знаний как фактор интеграции образования / А.В. Теремов, Т. М. Турунова // Преподавание истории в школе. – 2007. – №9. – С. 32 – 38.

54. Терюкова Т. Школьное экономическое образование в системе знаний об обществе / Т. Терюкова // Обществознание в школе. – 1997. – №5. – С.25 – 28.

55. Терюкова Т. Во что играть на уроках экономики / Т. Терюкова // Обществознание в школе. –1998. – №2. – С.38, 43 – 46.

56. Ткачов Є.Формування соціально-психологічних знань на уроках суспільствознавчого циклу / Є. Ткачов // Історія в школі. – 1998. – №2. – С.9 – 13.

57. Формирование научного мировоззрения в процессе преподавания истории и обществоведения: Пособие для учителя / Л.Н. Боголюбов, А.И. Бычков, Г.В. Клокова. – М, 1985.– 224 с.

58. Шляхтун П. П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін. Навчальний посібник / П.П. Шляхтун. – К.: Видавничий центр «Академія», 2011. – 224 с.

59. Шубинский В.С. Проблемы начального философского образования школьников / В.С. Шубинский – М.: Знание, 1984.– 80 с.

60. Шульга О., Шульга А. Застосування наочних методів навчання із використанням технічних засобів (ТЗН) на уроках історії// Історія в школі. – 2013.- №6.-С.25-26

Інформаційні ресурси

1. www.nbuv.gov.ua Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського
2. mon.gov.ua Міністерство освіти і науки України
3. www.uk.wikipedia.org Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія»

4. pinchukfund.org/ua/projects/ Фонд Віктора Пінчука – Проекти
5. sfp.org.ua/proektiv.html Приклади волонтерських проектів
6. terrango.wordpress.com 20 соціальних проектів – територія успіху
7. <http://lib.pedpresa.ua> Бібліотека Освітнього порталу «Педагогічна преса»
8. <http://pidruchniki.ws> Навчальні матеріали онлайн
9. <http://pidruchnyk.com.ua> Шкільні підручники онлайн
10. <http://www.subject.com.ua> Всі предмети - Великий довідник школяра
11. <http://4book.org/uchebniki-ukraina> Шкільні підручники (Підручники) для України
12. <https://drive.google.com/file/d/OB8rPWOODz3yTZzdOZIRDUzNkdFU/view>
Суспільствознавство як предмет початкового навчання в школі в різні історичні епохи
13. http://osvita.ua/school/lessons_summary/ Форум педагогічних ідей «Урок»
14. <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>
Навчальні програми для початкової школи

9. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ.

ТЕМИ ІНДЗ.

1. Предмет і завдання суспільствознавчих дисциплін.
2. Особливості тематичного та поурочного планування курсів.
3. Методика формування філософських понять, навести приклади.
4. Навчально-методичне забезпечення курсів суспільствознавчих дисциплін.
5. Форми навчальних занять у вивченні курсів суспільствознавчих дисциплін.
6. Методика формування економічних понять, навести приклади.
7. Навчальна, розвивальна, виховна мета суспільствознавчих дисциплін.
8. Формування ціннісних орієнтацій при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
9. Методика формування соціологічних понять, навести приклади.
10. Використання ділових ігор при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
11. Комплексна методика оцінювання знань з суспільствознавчих дисциплін.
12. Методика формування політологічних понять.
13. Використання методу дискусії на уроках суспільствознавчих дисциплін.
14. Методика опрацювання «Учнівських проектів».

15. Робота з документами на уроках суспільствознавчих дисциплін.
16. Організація позакласної роботи з суспільствознавчих дисциплін.
17. Виховний потенціал курсу суспільствознавчих дисциплін.
18. Формування світогляду як методична проблема.
19. Особливості, типи і види уроків у курсі суспільствознавчі дисципліни.
20. Підготовка вчителя до уроку суспільствознавства.
21. Вивчення соціологічних проблем у курсі суспільствознавчих дисциплін.
22. Методика роботи з підручником при вивченні курсу суспільствознавчих дисциплін.
23. Поняття, вміння, навички при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
24. Структура програм суспільствознавчих дисциплін.
25. Систематичне анкетування як засіб визначення ціннісних орієнтацій учнів.
26. Дидактичні вимоги до логіко-наочного прийому.
27. Реалізація міжпредметних зв'язків при вивченні курсу суспільствознавчі дисципліни.
28. Формування суспільно значущих компетенцій учнів на уроках курсу суспільствознавчі дисципліни.
29. Проблемне викладання у курсах суспільствознавчих дисциплін.
30. Особливості вивчення інтегрованого курсу.
31. Особливості тематичного та поурочного планування при вивченні курсу суспільствознавчі дисципліни.
32. Міжпредметні та міжкурсів зв'язки при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
33. Філософська освіта учнів у сучасній школі.
34. Головні методичні засади створення та викладання суспільствознавчих дисциплін.
35. Вимоги до уроку суспільствознавства.
36. Дидактичні засоби вивчення курсу суспільствознавчі дисципліни.
37. Аналіз уроку суспільствознавства.
38. Значення проблемних запитань і логічних завдань для активізації пізнавальної діяльності учнів.
39. Результати вивчення суспільствознавства, способи їх діагностики та оцінювання.
40. Методика проведення ділових і операційно-рольових ігор.
41. Організація позакласної роботи при вивченні курсу.
42. Характеристика підручників з суспільствознавчих дисциплін.
43. Методика проведення диспутів і дискусій.
44. Форми організації самостійної роботи учнів при вивченні суспільствознавчих дисциплін.
45. Методика вивчення універсальних законів суспільного розвитку
46. Наочні методи викладання освітньої галузі «Суспільствознавство».

47. Умови підвищення ефективності самостійної роботи учнів на уроках суспільствознавства.
48. Організації самостійної роботи учнів при вивченні суспільствознавства.
49. Поняття технологія та технологія навчання.
50. Загальні правила й принципи технологій навчання.
51. Інноваційні освітні технології.
52. Класифікація педагогічних технологій.
53. Характеристика репродуктивної технології навчання, її переваги й недоліки.
54. Поняття "проект" та "проектна технологія". Типологія проектів.
55. Головні принципи та ідеї особистісно орієнтованого навчання.
56. Зміст та особливості технології розвивального навчання. Ігрові технології навчання.
57. Поняття "модульне навчання". Основні підходи до організації модульного навчання.
58. Поняття інтерактивного навчання, його мета, підходи до класифікації. Поняття "евристичне навчання". Принципи дидактичної евристики.
59. Поняття "проблемне навчання". Основні етапи діяльності за технології проблемного навчання.
60. Поняття "сугестивне навчання", його принципи.